

EL ELE

HAKKANIYET TOPLUMU ŞEKİLLENDİRİR

Antidiskriminierungsstelle
Steiermark

ÖNSÖZ

AYRIMCILIK INCITTIR – AYRIMCILIGIN SEBEBI NE OLURSA OLSUN!

Avusturya’da ayrımcılığı yasaklayan bir çok farklı yasal kaynak mevcuttur. Örneğin Avusturya Cumhuriyeti Ana Yasası, Avusturya Cumhuriyeti Eşit Davranma Yasası, çeşitli eyalet çaplarındaki Eşit Davranma Yasaları, Özürlü Eşitlik Yasası ve EGVG diye kısaltılan, yönetim mekanizması işlevlerini düzenleyen yasa ve benzerleri.

Yasal düzenlemelerin bu denli çok olması, böylece bireylerin uğradıkları ayrımcılığa karşı haklarını ararlarken, doğru yolu bulmakta zorlanmalarına sebep olur.

Styria Ayrımcılığa Mücadele Dairesi (Antidiskriminierungsstelle Steiermark) bu nedenle ayrımcılıkla karşılaştığınızda, sizlere danışmanlık sunmayı ve sizlere destek olmayı kendine görev almıştır. Size yol veya atabileceğiniz adımları gösterir.

rebilir, gerektiğinde size eşlik eder ya da size yardım etmemiz mümkün olmadığı zamanlarda, size yardım edebilecek kuruluşlar ile sizin için iletişimi sağlar.

İnsanların ayrımcılıkla karşılaşmalarının sebepleri çok farklıdır. Ayrımcılık sebepleri hakkında genel bir fikir edinbilmeniz için burada size sebepleri sayacağız, toplumsal içyüzünü açıklayacağız ve somut örnek vereceğiz. Verdiğimiz örnekler için mahkeme kararları mevcut ise (dijital) signatürlerini de belirteceğiz. Signatür ile İnternet’de bu mahkeme kararlarını bulup okuyabilirsiniz. (www.curia.europa.eu AB Yargıçlar Birliği’nin kararları için veya www.ris.bka.at Avusturya Cumhuriyeti Mahkemeleri’nin kararları için, www.frauen.bka.at Avusturya Eşitlik Komisyonu kararları için ya da www.klagsverband.at Davacı Birliği’nin dosyaları için)

CINSİYETTEN DOLAYI AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Bir kadın aynı iş için erkek meslektaşına göre daha az para kazanmaktadır. Bir sigorta şirketi, sağlık sigortası için kadınlardan, başka sebeplerin yanı sıra, mevcut hamile kalma „riski“ nedeniyle daha yüksek prim hesaplamaktadır.

(1 Mart 2011 tarihli AB Yargıçlar Birliği kararı – Rs C 236/6 Test-Achats).

Bir kadın İtfaiye`de dalgıç olmak istiyor. Kabul edilme kriterlerinden bir tanesi akciğer hacmidir. Ancak gerekli minimum sayı, erkek akciğerinin ortalama verilerine dayanmaktadır. Böylece bu kriteri yerine getiremeyeciğini düşünen bu kadın, başvurusundan vaz geçer.

Cinsiyetinden dolayı insanlara haksızlık etmek seksist ayrımcılıktır. Toplumumuzun erkeklerden oluşan çoğunluğu tarafından cinsiyet, kadınlara ve transgender kişilere karşı „siz bize ait değilsiniz“ anlamında kullanılmaktadır. Böylece kadınlar ve transgender kişiler çeşitli haklardan ve imkanlardan mağrum kalmaktadır. Cinsiyete bağlı olan ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

TEN RENGİNDEN DOLAYI AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Koyu ten rengine sahip bir erkeğe diskoteğe girmesine izin verilmez. (Bak: 30 Ağustos 2010 tarihli ZRS Wien 36R198/10z).

Yüksek Teknik Lisesi (HTL) mezunu, koyu ten rengine sahip olan bir bayan bir Leasing Şirketine yazılım geliştirici olarak başvurusunu yapar. Bu şirket bayanın verilerini alır, ancak temizlik branjında yardımcı işçi olarak iş gösterir.

İnsanlara ten renginden dolayı haksızlık etmek ırksal ayrımcılıktır. Beyaz tene sahip olan nüfus çoğunluğu tarafından ten rengi, „beyaz olmayan“ insanları „yabancı“ ve „buraya ait değil“ anlamında tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır.

Ten rengine bağlı olan ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında, (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

ETNİK MENSUPIYETTEN DOLAYI AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Bir şirketin müdürü resmi bir açıklamada, müşterileri bundan rahatsızlık duyabileceğini öne sürerek, yabancı kökenli insanları işe almak istemediğini belirtir. (10 Temmuz 2008 tarihli AB Yargıç Birliği kararı - Rs C 54/07 Feryn).

Araç trafik sigortası yaptırmak isteyen bir bayana, Avusturya kökenli olmaması nedeniyle daha yüksek bir tutar ödemesi gerektiği söylenir.

Türkiye’den gelen bir karı kocaya ev kiralık verilmez, çünkü kiraya veren kişi, bu çiftin “kültüründen” dolayı , bu çiftte sık sık çok fazla misafir gelip gedeceğini düşünür. (Bak: Eşitlik Komisyonu III/3/05).

İnsanlara etnik mensupiyetlerinden dolayı haksızlık etmek ırksal ayrımcılıktır. „Yerli” nüfusun çoğunluğu tarafından, gerçekten etnik bir mensup olan veya sadece öyle

zannedilen „yerli olmayan” insanları „yabancı” ve „buraya ait değil” anlamında tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Etnik mensupiyete bağlı olan ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

Etnik topluluk, bu bağlamda eskiden Almanca’da bilimsel açıdan insan gruplarını ayırt etmek için kullanılan „ırk” sözcüğünün yanlış ve bu nedenle kullanılmaz hale gelmiş olması kanatine varıldığından itibaren „ırk” sözcüğünün yerini almıştır. Etnik topluluk kavramının da „kültür” kavramı ile yakından bağlantısı vardır, çünkü etnik grup tanımlamaları, çoğu zaman mensupların, öyle düşünülen veya gerçekten de öyle olan, kültürel ortak noktalarının betimlenmesiyle yapılır.

SOSYAL KÖKEN, MÜLKİYET VE DOĞUŞ STATÜLERİ NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Ders çalışma zorlukları yaşayan ya da kısımsal zorlukları ve sosyal açıdan mağdur velileri olan talebeler, okullarda dışlanmaktadır ve ayrıca aşağılanmaktadır. (Bak: Halk Avukatlığı tarafından hazırlanan 31 sayılı rapor, 2008, sayfa 333'den itibaren).

Sosyal açıdan mağdur kalan velilerin çocukları okulda öğretmenler tarafından varlıklı velilerin çocuklarına oranla eşit ilgiyi ve desteği görmemektedir, çünkü öğretmenlerin, bu çocukların gelecekleri hakkındaki düşünceleri, onları, şimdi verecek oldukları emeğin boşuna olacağı kanatine vardır. Sosyal açıdan mağdur kalan ailelerin çocukları ayrı bir sınıfa toplanır („Artık sınıf“).

İş arayan yetişkinler için düzenlenmiş bir kursda, kursu denetleyen kişi tarafından uzun zamandır işsiz olan, orta okul mezunu ve metal yardımcısı olarak tecrübesi olan bir erkek, üniversiteyi bitirmiş, sosyal pedagog olarak tecrübesi olan bir bayana oranla daha az ilgi ve destek görmüş.

İnsanlara sosyal köken, mülkiyet ya da doğuş statülerinden dolayı haksızlık etmek sınıflandırıcı ayrımcılıktır. Varlıklı orta ve üst tabaka tarafından, bu bağlamda gerçekten veya sadece öyle düşünülen, varlıklı orta ve üst tabakaya üye olmayan kişileri „fakir“ ve „bize ait değil“ anlamında tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Sosyal köken, mülkiyet ve doğuş statülerine bağlı olan ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında, (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

GENETİK BELİRTİLER NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEK:

Bir iş görüşmesinde iş başvurusunu yapan kişiden, gen testi yaptırmayı arz edilir. Bu testin sonuçlarından, iş başvurusunu yapan kişinin, kansere yakalanma riskinin ortalama orana göre epeyce yüksek olduğu ortaya çıkar. Bu nedenle işveren bu kişiyi işe almaz.

Genetik belirtiler özellikle gelecekte gen diagnostiğı bağlamında söz konusu olacaktır: genetik veriler belirli hastalıkların prognozu için kullanılacaktır. Bu kapsamda, belirli prognozlara sahip insanlar için iş piyasasında ya da sigorta kontratları ile ilgili olarak mağdur kalabilme tehlikesi oluşur.

DİL NEDENİYLE AYRIMCILIK

think

ÖRNEKLER:

Toplu taşıma araçlarında bir anne çocuğu ile Arapça konuştuğu için başka bir yolcu kendisine hakaret eder.

Bir iş ilanında „mükemmel Almanca“ alınma kriteri olarak belirtilir. Ancak ilan edilen iş çerçevesinde ne tür dil bilgisi yerine getirilmesi gerektiğine dair ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir.

Birinci dili (anadili) Almanca olmayan insanlara dil ile ilgili olarak haksızlık etmek ırkçı ayrımcılıktır. Bu bağlamda ilk dili Almanca olan „yerli“ nüfusun çoğu tarafından, Almanca'yı ikinci dil olarak öğrenen insanları „yabancı“ ve „buraya ait değil“ anlamında tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Konuşulan dil nedeniyle ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

İlk dili Almanca olan insanların haksızlığa uğraması sınıflandırıcı ayrımcılığın bir türüdür. Bu bağlamda „iyi eğitilmiş“ insanların çoğu tarafından günlük hayatlarında kullandıkları „yüksek düzeyde gelişmiş“ Almanca, „yüksek düzeyde gelişmiş“ Almanca konuşmayan insanları „eğitimsiz“ ve „bize ait değil“ anlamında tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak bu insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır.

DİN NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Başı kapalı müsliman bayan doktor bir kur yerinde çalışmak için başvuruda bulunmuş. İş görüşmesinde, ancak hastalarla görüşürken başı açık olduğu şartı ile işe alınabileceği kendisine söylenmiş. (Davacı Birliği ve Eşitlik Komisyonu'nun davası II/22).

Bir anne, çocuğunu günlük annelik (Tagesmutter) yapan bir kadına kayıt etmek istemiş. Ancak bu kadın çocuk müsliman olduğu için bakımı redd etmiş. (GBK III/31/07).

Dinleri nedeniyle insanlara haksızlık etmek Avusturya'da çoğunlukla islam karşıtı ayrımcılıktır ve ırkçı ayrımcılıktır. Bu bağlamda hristiyan-katolik nüfusunun çoğunluğu tarafından hristiyan-katolik dinine ait olmayan insanları „yabancı“ ve „buraya ait değil“ anlamda tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak, insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Din nedeniyle ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

DÜNYAYA BAKIŞ AÇISI, SİYASİ YA DA BAŞKA GÖRÜŞ NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Bir kişi özel hayatında bir siyasi parti için angaje oluyor ve bu nedenle iş vereni tarafından iş yerindeki bir dahaki yükselme turunda dikkate alınmıyor. (Bak: Eşitlik Komisyonu'nun Şubat 2010 tarihinde düzenlediği anket II)

Bir kişi alternatif bir ekonomi sistemi için angaje oluyor, gösteriye katılıyor ve medyada bununla ilgili konuşma yapıyor. Bu nedenle bu kişi iş vereni tarafından işten atılıyor.

Başka bir kişinin başvurusu siyasi görüşü yüzünden redd ediliyor.

Dini biçimdeki dünya görüşlerinin tümü „din“ kavramına bağlıdır ve „dünya görüşü“ kavramı altında da, yaşam ve dünya görüşüne anlam veren, dini olmayan diğer dünya görüşleri, dini olmayan diğer dünya tabloları yatar.

ULUSAL AZINLIĞA MENSUP OLMA NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Avusturya'nın bir bölgesinde bulunan özürlüler okulunun bir tanesinde mevcut talebe sayısının %50,3 oranı Roman adındaki azınlığın mensuplarından oluşmaktadır, ancak Roman azınlığına ait olmayan, ulusal çoğunluğun fertleri olan talebelerin sayısı sadece %1,8 oranındadır. (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı, 13 Kasım 2007 tarihinden, D.H. ua vs. Czech Republic)

İkrar edilmiş ulusal azınlık mensupları olan talebelere anadilinde ders görme hakkı verilmemektedir. Romanlar konferanslara konferansçı olarak değil de, daha çok program çerçevesinde gerçekleşen folklor gösterileri ile katılmaktadırlar.

Ulusal azınlığa mensup olma nedeniyle insanlara haksızlık etmek ırkçı ayrımcılıktır. Bu bağlamda ulusal nüfusun çoğunluğu tarafından, bu insanların bir azınlığa mensup oluşları, onları „yabancı“ ve „buraya ait değil“ anlamda tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak, insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Din nedeniyle ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

Ulusal azınlıklar (ikrar edilmiş toplumlar) olarak Avusturya'da Slovenler, Burgenland eyaletindeki Hırvatlar, Macarlar, Romanlar, Sintiler, Viyanalı Çekler ve Viyanalı Slovaklar vardır.

ÖZÜRLÜLÜK NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

Sağır bir kişi çalıştığı işyerinde şirket içindeki bilgi akışından mahrum bırakılır. Bundan ötürü örneğin yeni çalışma teknikleri kendisine anlatılmaz. (Bak: Davacı Komisyonu, Arabulucu Davası).

Çocuk bakım olanaklarının kısıtlı mesai saatleri yüzünden daha fazla mesai yapamaması nedeniyle, bedensel engelli bir çocuğun annesi işten çıkarılır. (Bak: 17 Temmuz 2008 tarihli AB Yargıçlar Birliği kararı, Rs C 303/06 Coleman).

Tekerlekli sandaliyeli bir erkek, erkekler tuvaletine ancak bayanlar tuvaleti kapısını kullanarak ulaşabiliyor.

Tekerlekli sandaliyeli bir kişi, masada yapılan bir iş için başvuru yapar ama özürlülüğü nedeniyle redd edilir.

Zihinsel engelli bir çocuk katolik cemaatine kabul törenine kabul edilmez.

Engelli bir çocuk entegrasyon sınıfına alınmaz.

Engelli oldukları için insanlara haksızlık etmek engelliye düşman ayrımcılığıdır. Bu bağlamda engelli olmayan nüfusun çoğunluğu tarafından, bu insanların engelleri oluşu, onları „bize ait değil“ anlamda tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak, insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Özürlülük nedeniyle ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında, (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

Ayrımcılık yasağı tüm bedensel, zihinsel, psikolojik ve duyu engellikleri kapsamaktadır. Engellik herhangi bir ağırlık derecesinde olmak zorunda değildir.

YAŞ NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEK:

Bir uçuş şirketinin elemanı yaşından dolayı işten çıkarılır, çünkü bu kişi pilottur ve 60 yaşını doldurmuştur ve bu şirket 60 yaşından sonra pilotlar için uçuş yasağı koymuştur. (Bak: 13 Eylül 2011 tarihli AB Yargıçlar Birliği kararı, Rs C 447/09 Prigge).

Yaşları nedeniyle insanlara haksızlık etmek gençlere ya da yaşlılara düşman ayrımcılığıdır. Bu bağlamda 25 ila 50 yaş arasındaki nüfusun çoğunluğu tarafından, bu insanların ya 25 yaştan küçük oluşu ya da 50 yaştan büyük oluşu, onları „henüz bize ait değil“ veya “artık bize ait değil” anlamda tanımlamak için kullanılır. Bunun etkisi olarak, insanlar çeşitli haklardan ve olanaklardan mağdur kalır. Yaş nedeniyle ayrımcılığın somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada, mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında) görülmektedir.

CINSEL TER- CİH NEDENİYLE AYRIMCILIK

ÖRNEKLER:

İki homoseksüel erkek birlikte ev kiralamak ister, ancak redd edilir (EGMR 24.07.2003 Karner/A).

*Bir şirketin elemanı, iş arkadaşlarına homoseksüel olduğunu it-
raf ettikten sonra, kendisine iş arkadaşları heteroseksist imalar
ve argo küfürler ile hakaret eder (Salzburg Eyalet Mahkemesi
GZ18 Cg 120/05t und 18 Cg 121/o5i).*

Cinsel tercihleri nedeniyle insanlara haksızlık etmek hetero-
seksist ayrımcılıktır. Bu bağlamda heteroseksüel olan nüfusun
çoğunluğu tarafından, bu insanların homoseksüel veya bisek-
süel oluşu, onları „bize ait değil” anlamda tanımlamak için
kullanılır. Bunun etkisi olarak, insanlar çeşitli haklardan ve
olanaklardan mağdur kalır. Cinsel tercih nedeniyle ayrımcılığın
somut belirtileri özellikle iş piyasasında , (kiralık) ev aramada,
mülk ve hizmetlere ulaşım konularında ve de ekonomik ve
siyasi iktidar paylaşımında (daha doğrusu paylaşılmamasında)
görülmektedir.

Toplumun büyük kısmını oluşturan heteroseksüel kısım
tarafından, kamuoyunda homoseksüellik ile ilgili “hoş görü-
len” ve buna “yer ayrılan” alanlar az ve kısıtlıdır: bu şatafatsız
sayılan heteronorm kişilerin “şatafatlı”, “renkli” ve “gürül-
tülü” event ortamıdır. Ancak toplumun bütününe ve
homoseksüellerin hukuktaki yerlerine bakıldığında,
ayrımcılığın gerçek yüzü korkunç şekilde ortaya çıkar:

Eşcinsel evliliklerin ikrar edilmesi konusunda AB Ülkeleri’nin
bir çoğunda ve Avrupa Konseyi Ülkeleri’nde hala eksikler var.
Bazı AB Ülkeleri’nin ve Avrupa Konseyi Ülkeleri’nin Evlat
Edinme Hukuk’larında hala heteroseksüel çiftlere öncelik
tanınmaktadır. İş hayatında da homoseksüel insanlar çok na-
dir olarak cinsel kimliklerini gizlemeden hareket edebilecek-
leri bir ortam bulabilyorlar. Çoğu zaman mobbing, hakaret ve
işten çıkarılma korkusu ağır basıyor.

KITAP KÜNYESİ

MEDYA SAHIPLERİ VE EDITÖRLER

Antidiskriminierungsstelle Steiermark

Stigergasse 2 | 3. kat | 8020 Graz

Tel.: +43 316 714 137

E-mail: buero@antidiskriminierungsstelle.steiermark.at

Net: www.antidiskriminierungsstelle.steiermark.at

PROJE YÖNETİMİ

Mag.^a Daniela Grabovac

YAZI İŞLERİ

Mag.^a Daniela Grabovac

Mag. Michael Kern

Mag.^a Magdalena Anikar

FOTOĞRAF

Stephan Friesinger (sayfa 20 dışında hepsi), iStockphoto (sayfa 20)

SAYFA DÜZENİ & ÜRETİM

achtzigzehn – Agentur für Marketing und Vertrieb GmbH

Andreas-Hofer-Platz 15 | 8010 Graz | www.holding-graz.at

BASKI

Medienfabrik Graz | Dreihackengasse 20 | 8020 Graz | www.mfg.at

ÇEVİRİLER

Dolmetschpool adlı projenin çevirmenleri, Verein OMEGA

Mag.^a Banu Yildiz

1. Baskı, Nisan 2013